

Stanowisko

Zarządu Śląskiego Związku Gmin i Powiatów

z dnia 19 listopada 2021 r.

w sprawie: **przepisów związanych z organizacją opieki nad dziećmi w wieku do lat 3 oraz nadzorem nad placówkami świadczącymi tę opiekę**

W toku realizacji zadań w zakresie organizacji i funkcjonowania instytucjonalnej opieki nad małymi dziećmi samorządy lokalne napotykają na szereg problemów, będących efektem niewłaściwych przepisów regulujących ten zakres zadań własnych gmin. Problemy te zostały zdiagnozowane w szczególności w trakcie sprawowania przez gminy nadzoru nad placówkami świadczącymi opiekę nad dziećmi w wieku do lat 3. Poniżej sformułowane zostały konkretne uwagi i problemy związane z funkcjonowaniem żłobków, klubów dziecięcych i dziennych opiekunów, a jednocześnie przedstawiamy propozycje zmian legislacyjnych w tym zakresie:

1. Kontrola w żłobkach i klubach dziecięcych w ramach nadzoru nad działalnością placówek:

1) Należy zmodyfikować zapisy art. 48 ustawy z dnia 6 marca 2018 r. Prawo przedsiębiorców, dotyczące konieczności zawiadomienia o zamiarze wszczęcia kontroli. W przypadku podmiotów sprawujących opiekę nad dziećmi w wieku do lat 3, mając na względzie dobro i bezpieczeństwo najmłodszych dzieci zasadnym jest, aby umożliwić przeprowadzanie niezapowiedzianych wizytacji w ramach czynności nadzorczych w niepublicznych żłobkach i klubach dziecięcych. Niezapowiedziane kontrole umożliwiłyby faktyczną weryfikację spełnienia normy liczby opiekunów w stosunku do liczby dzieci, czystości pomieszczeń oraz jakości sprawowanej opieki bez możliwości „przygotowania się” do kontroli, tak jak ma to miejsce w przypadku zawiadomienia placówek o terminie kontroli. Ponadto umożliwiłoby sprawdzenie czy w ogóle żłobek świadczy usługi oraz weryfikację jakości świadczenia opieki. Z dotychczasowej praktyki w ramach nadzoru i jego efektywności nasuwa się wniosek, iż osoby upoważnione do przeprowadzenia kontroli powinny mieć możliwość wizytacji placówek i wydawania na ich podstawie zaleceń bez konieczności zawiadomienia podmiotu świadczącego usługi.

2) Zmiany wymagają regulacje określone w art. 57 ust. 5 ustawy z 4 lutego 2011 r. o opiece nad dziećmi w wieku do lat 3 poprzez wprowadzenie innych sankcji poza wykreśleniem placówki, w przypadku nieusunięcia w wyznaczonym terminie stwierdzonych w toku kontroli nieprawidłowości. Zalecenia pokontrolne powstałe w związku z czynnościami nadzorczymi mają różną „wagę” od drobnych błędów po braku spełniania określonej przepisami normy. Sprawujący nadzór nie posiada żadnych narzędzi, aby wymóc na przedsiębiorcy dostosowanie się do określonych warunków świadczenia usług, czy też jakości świadczenia usług poza wykreśleniem placówki. Należy jednak podkreślić, że konsekwencje decyzji o wykreśleniu placówki ponosi nie tylko prowadzący żłobek, ale również dzieci i ich rodzice.

- 3) Ustawodawca nakłada, przepisami ustawy o opiece nad dziećmi w wieku do lat 3, na podmioty prowadzące żłobek obowiązek sprawozdawczy oraz aktualizacji danych w rejestrze i zgłaszania zmian danych w rejestrze w określonym terminie, nie dając przy tym organowi sprawującemu nadzór możliwości wydawania zaleceń i wyciągania konsekwencji w stosunku do podmiotów niewywiązujących się z powyższych obowiązków bez konieczności wszczynania kontroli, która w tych przypadkach jest bezcelowa.

2. Spełnianie wymagań sanitarno–lokalowych.

- 1) Należy zmodyfikować przepisy ustawy z dnia 4 lutego 2011 r. o opiece nad dziećmi w wieku do lat 3 zawarte w art. 25 ust. 2a pkt 2, dotyczące wydawania opinii w zakresie spełnienia wymagań sanitarno–lokalowych przez klub dziecięcy. Spełnienie wymagań sanitarno–lokalowych potwierdzone winno być decyzją państwowego inspektora sanitarnego również w przypadku klubu dziecięcego. Aktualnie decyzję w zakresie spełnienia wymagań sanitarno–lokalowych w przypadku żłobków wydaje sanepid, a w przypadku klubów dziecięcych opinię wydaje wójt (burmistrz, prezydent). Za wyjątkiem zróżnicowanych możliwości co do liczby miejsc oraz wieku dzieci nie istnieją inne różnice w zakresie prowadzenia klubów i żłobków. Oba rodzaje placówek muszą zapewnić takie same warunki sanitarno–lokalowe, jak również zagwarantować wyżywienie spełniające tożsame normy oraz zapewnić warunki do snu. Nie ma zatem żadnego uzasadnienie dla potwierdzania spełnienia wymagań sanitarno-lokalowych przez różne podmioty. Sprawa ta była również przedmiotem odrębnego stanowiska Zarządu Związku z dnia 2 października 2020 r., gdzie szerzej zostały opisane powyższe kwestie.

- 2) Jednocześnie proponujemy wprowadzenie przepisu umożliwiającego organowi rejestrującemu podmiot wizytację lokalu przed dokonaniem wpisu do rejestru.

3. Przyjmowanie dzieci zdrowych do żłobka / klubu dziecięcego.

Obecna sytuacja dot. braku możliwości uzyskiwania przez żłobek zaświadczenia lekarskiego i opieranie się na oświadczeniach rodziców stanowi zagrożenie dla bezpieczeństwa pozostałych dzieci oraz pracowników i ich rodzin. Sytuacja pandemii tym bardziej wymusza na organach prowadzących placówki opieki żłobkowej podjęcie stosowanych działań zapobiegawczych, jakimi niewątpliwie są w/w zaświadczenia lekarskie. Rodzice / opiekunowie niejednokrotnie przyprowadzają dzieci chore (w szczególności z katarą, kaszlem lub po wcześniejszym podaniu leku przeciwgorączkowego), podpisują oświadczenia o braku chorób (tłumacząc katar czy kaszel alergią), a dzieci zarażają inne dzieci i personel.

W związku z tym proponujemy dodanie po art. 21 ustawy o opiece nad dziećmi w wieku do lat 3 nowego artykułu dot. przyjmowania dzieci zdrowych, np. *„Żłobek i klub dziecięcy sprawują opiekę nad dziećmi zdrowymi. Przy przyjęciu dziecka do placówki oraz po jakiegokolwiek nieobecności spowodowanej chorobą rodzic/opiekun zobowiązany jest przedstawić zaświadczenie lekarskie o stanie zdrowia dziecka i braku przeciwwskazań do uczęszczania do danej placówki.”*. Doprecyzowania wymagałoby jednocześnie określenie „dzieci zdrowe”, gdyż są schorzenia, które nie stanowią zagrożenia zakażenia innych dzieci. Dodatkowo wymóg przedstawienia zaświadczenia lekarskiego wymagałby odpowiedniej zmiany w ustawie *o świadczeniach opieki zdrowotnej finansowanych ze środków publicznych*.

4. Sprawowanie opieki przez dziennych opiekunów.

Należy w przepisach w sposób bardziej szczegółowy uregulować wymogi dotyczące warunków sanitarno-lokalowych jakie winien spełniać lokal, w którym opiekę nad dziećmi sprawuje dzienny opiekun. Regulacje wynikające z ustawy o opiece nad dziećmi do lat 3 w zakresie dziennych opiekunów są niewystarczające, umożliwiają nadużycia i nie zapewniają dzieciom właściwych, bezpiecznych warunków opieki. Warunki te winny być jednakowe dla wszystkich form opieki nad dziećmi, a obecnie uregulowane są wyłącznie dla żłobków i klubów dziecięcych. Niezrozumiałą jest brak ww. uregulowań w odniesieniu do dziennego opiekuna, tym bardziej, że może on sprawować opiekę nad dziećmi w wieku od ukończenia 20 tygodnia życia.

Brak szczegółowych wymagań sanitarno-lokalowych dla dziennych opiekunów powoduje, iż pomimo założeń ustawodawcy, że z tej formy korzystać będą przede wszystkim osoby przebywające na urlopie wychowawczym, które równocześnie podejmą się opieki nad czwórką innych dzieci, to w praktyce z takiej formy organizacyjnej korzystają przede wszystkim przedsiębiorcy, którzy organizują opiekę nad dziećmi w lokalu, który nie spełnia wymogów dla żłobków i klubów dziecięcych. „Obchodząc” przepisy dla żłobków i klubów dziecięcych przedsiębiorca rejestruje w jednym budynku kilku dziennych opiekunów i w praktyce taka placówka działa jak żłobek lub klub dziecięcy, ale pod formą dziennego opiekuna.

Nadzorując tę formę opieki samorządy spotykają się z sytuacjami, gdzie metraż pomieszczeń jest nieadekwatny do liczby przebywających w nim dzieci. Ze względu na fakt, iż uregulowanie co do warunków lokalowych jest ogólne - opieka dziennego opiekuna nad dziećmi ma być zapewniona w warunkach bytowych zbliżonych do warunków domowych (art. 37 ust. 1 ustawy) – organ nadzoru nie ma możliwości kwestionowania takiego sposobu organizacji opieki.

Niezasadne jest również wprowadzenie do ustawy zapisu, iż w jednym pomieszczeniu przeznaczonym na zbiorowy pobyt dzieci może być sprawowana opieka tylko przez jednego dziennego opiekuna (art. 42 ust. 3 ustawy). Powoduje to sytuacje, w których dzienny opiekun mając pod opieką 5-8 dzieci może mieć trudności organizacyjne z zapewnieniem właściwej opieki wszystkim dzieciom, gdy zachodzi konieczność indywidualnego zajęcia się dzieckiem z grupy (np. w przypadku konieczności umycia dziecka).

Śląski Związek Gmin i Powiatów

Piotr Kuczera
Przewodniczący Związku